

време, како и улогата на личност, посебно на Бизмарк во кризата.

Поместени се и материјали во врска со Босанско-херцеговското востание од 1875—1878 година.

Од овој број читателите можат да се запознаат со творештвото на професорот Д-р Бранислав Вранешевиќ и со неговото мислење во врска со историјата како наука и како предмет. Всушност, преку тие редови читателот се запознава со сегашниот претседател на Сојузот на друштвата на историчарите на Југославија.

На крајот во списанието се поместени неколку информации и прилози. Посебно е интересна БИБЛИОГРАФИЈАТА за материјалите од методика на наставата по историја, печатени во периодот од 1973—1974 година, од Лазар Раккиќ. Библиографијата може да им послужи на наставниците за потребна ориентација. Пожелно е такви материјали списанието да донесува на крајот од секоја година, односно во последниот број — 4.

Вангел Ајановски-Оче, ЕГЕЈСКИ БУРИ, Скопје 1975 година, 446.

Во издание на Институтот за национална историја во Скопје, излезе од печат горенаведената книга, во која авторот обработува мошне значајни и интересни револуционерни настани од поновата историја на Егејска Македонија. Книгата е пишувана врз база на поголем број оригинални документи, кои се наоѓаат во АМ и на искажувањата на повеќе учесници во споменатите настани. Самиот автор на оваа книга е со-

На крајот и овој пат да се искаже дека содржината на сите четири броја мошне задоволува. Меѓутоа, читателите од ова списание очекуваат тоа да биде уште побогато со материјали од практиката за праксата, да биде побогато и со информативни материјали и уште поефикасно да ги пренесува искуствата од наставата по историја и од работата на историчарите во земјата. Се разбира за да биде такво, тоа треба да биде и по обем побогато.

Списанието, според наше мислење, треба да биде повеќе популаризирано и со тоа да добие поширок круг претплатници, односно читатели.

Можеби ќе биде од корист ако и по овој повод ја поместиме адресата за претплата на списанието.

За „НАСТАВА ПОВИЈЕСТИ“, Школска књига, улица „Масариќова“ бр. 28, 41000 Загреб.

Годишна претплата е 2 000 стари динари, на жиро сметка: — 30107-601-103018 — „Школска књига“, Загреб.

Д. ЛЕПЧЕСКИ

временик и активен учесник во работничкото движење во Воден, во периодот меѓу двете светски војни, во Народноослободителната борба 1941—1945 година и во Граѓанската војна во Грција.

Оваа книга е поделена на два дела.

Првиот дел носи наслов: „Борбата на воденскиот пролетаријат и антифашистичкиот отпор (1919—1945)“ стр. 9—227. Во него авторот се задржал на оние настани

од споменатиот период кои се однесуваат на градот Воден и неговата околина. Посебно внимание посветил на создавањето на Првата социјалистичка организација и Сеработничкиот синдикален сојуз во Воден и нивната идејно-политичка и организациона активност до воведувањето на диктатурата на Пангалос, во јануари 1926 година. Прифаќањето на идејата за „Обединета и независна македонска држава“ на III вонреден конгрес на КПГ од ноември 1924 год. кај воденските комунисти предизвикале големо воодушевување. Поврзано со тоа е и засилувањето на идејната борба на Партиската и Младинската организација во Воден за остварување на националните права на Македонците во овој дел на Македонија и создавање на организации и групи на ВМРО (Обединета), особено по 1932 год.

Главното место во излагањето и обработката на настаните до 1940 година заема активноста на комунистите и другите демократски сили во Воден и Воденско и нивното учество во организирањето и изведувањето на поголем број штрајкови, демонстрации, прослави, учество на избори и др. акции до воведувањето на Метаксасовата диктатура во август 1936 год., до моментот кога КПГ беше ставена надвор од законот, а нејзините членови беа подложени на апсења, прогони, интернации и сл. При разгледувањето на овој период авторот се задржал и на првите разијдувања и судири на Воденската партиска организација и ПК на КПГ за Егејска Македонија во 1932 и подоцна во 1937 година.

Во првиот дел на книгава е дадено и учеството на Македонците од овој крај во Грчко-италијанската војна 1940/41 година, како и тешката економска и политичка положба на населението во Воденско во време на споменатата војна и подоцна по окупацијата на овој дел на Егејска Македонија од Германија. Во окупираните Воден се обновува Партиската организација, се заслужува нејзината илегална работа, а во април 1942 година се формира Македонска антифашистичка организација (МАО) во Воденско, која придонесе за omasовување на антифашистичкиот фронт во овој крај. Македонците од Воденско масовно учествуваа и во единиците на ЕЛАС на Пајак планина, Кајмакчалан и Каракамен планина и во организациите на ЕАМ. И покрај масовното учество на Македонците во народноослободителното движење во Грција, КПГ немаше заземено принципиелен став по македонското прашање. Манифестирањето на неправилниот став на КПГ кон македонското национално прашање и народноослободителното движење на македонскиот народ од Воденско и воопшто во цела Егејска Македонија доаѓа до израз при расформирањето на МАО во октомври 1943 година, во неприфаќањето да се формира посебен македонски партизански баталјон на Кајмакчалан, односно во задните намери со кои се допушти формирањето на ваков баталјон а особено во донесената наредба да се разоружа македонскиот баталјон од страна на единиците на ЕЛАС.

Првиот дел на книгава завршува со прегледот на настаните во Воден и Воденско по потпишу-

вањето на договорот во Варкиза, во февруари 1945 година и победата на реакционерните сили во Грција. Меѓу другото авторот тука се задржал на формирањето на Тајната ослободителна македонска организација (ТОМО) во јануари 1945 год. во Воден, на формирањето на НОФ за Егејска Македонија во април 1945 год. и на формирањето на македонски баталјон на Кајмакчалан.

Вториот дел носи наслов: „НОФ против монархофашизмот и поразот на демократското движење (1945—1949)“ стр. 231—412. За разлика од првиот дел, во овој дел се обработуваат повеќе настани кои се однесуваат на цела Егејска Македонија. Во овој период организациите на НОФ беа главни носители на демократското движење и отпорот во Егејска Македонија. Меѓутоа раководството на КПГ и понатаму настојуваше да ги наметне своите ставови по македонското прашање, не обрнувајќи им внимание на посебните национални и политички барања на Македонците од овој дел на Македонија. КПГ се трудеше да ги отстрани старите македонски кадри од НОФ и во неговото раководство да постави свои луѓе, го растури НОМС, по една спогодба од октомври 1946 година НОФ требаше да дејствува заеднички и под директива на КПГ и ДАГ, во Привремената демократска влада на Грција создадена во 1947 год. немаше ни еден Македонец и во други слични моменти се манифестираше неправилната политика на КПГ.

Во овој дел се поместени повеќе извадоци од писма и извештаи на неколку македонски револуционери комунисти, раководи-

тели на НОФ, во кои се изнесени неприципиелните ставови на КПГ спрема НОФ и во кои се бараше КПГ да ги поправи своите грешки.

Посебно внимание авторот посветил на односот на КПГ спрема НОФ во Егејска Македонија по донесувањето на Резолуцијата на ИБ. Во дискусиите и документите од I пленум на НОФ од август 1948 год., II пленум на НОФ од февруари 1949 год., II конгрес на НОФ од март 1949 год., во Резолуцијата на т.н. Комунистичка организација на Егејска Македонија од 20 јуни 1946 год. се напаѓа ФНРЈ и КПЈ, како и одделни раководители на НОФ дека тие се главни виновници за разијдувањата во раководството на НОФ и за сè почестите преминувања на Македонците од Егејска Македонија во Југославија. Завршниот дел на книгава е посветен на крајот на народното и демократско движење и борбата против монархофашистичките сили во Грција и поразот на вооружените сили на отпорот на планината Вич.

Во книгава се поместени повеќе фотографии на истакнати револуционери и комунисти, раководители на НОФ, АФЖ, НОМС и сл. во Воден и Воденско. Исто така се дадени повеќе факсимили од оригиналните документи со кои се служел авторот.

Во прилог на книгата се дадени 1) Список на Македонци, раководители на КПГ од Воденско, кои загинаа за време на германската окупација 1944—1945 година и 2) Список на Македонци, раководители на КПГ, НОФ, АФЖ,

НОМС и ДАГ од Воденско, кои ги положија своите животи за праведното дело на нашиот народ. Регистарот на личните имиња и регистарот на географските имиња придонесуваат за полесно користење на книгава.

Оваа книга со ваква интересна тема од поновата историја на овој дел од Македонија, ќе предизвика интерес не само кај историчарите, туку и кај поширок круг читатели.

Д. П.

ΚΥΡΙΛΩ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΙΩ, ΤΟΜΣ ΕΟΡΤΙΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΧΙΛΙΟΣΤΩ ΚΑΙ
ΕΚΑΤΟΣΤΗ ΕΤΗΡΗΛΙ

(КИРИЛ И МЕТОДИЈ, јубилеен зборник по повод нивната 1100-годишнина, стр. 344 + 7) Θεσσαλονίκη 1966

Во посочениов зборник се публикувани рефератите од научната средба по повод 1100-годишнината од Моравската мисија на солунските браќа Кирил и Методиј, што во Солун 1963 година ја одржаа Солунската митрополија и Теолошкиот факултет на Солунскиот универзитет. Седум од рефератите (од вкупно 13) се од грчки и шест од странски автори. Осумте од нив се дадени на грчки, а останатите на француски јазик.

Најнапред е поместен трудот на П. К. Христу *Целите на Кирило-Методиевската мисија во Централна Европа* (3—28). Предмет на неговото разгледување е прашањето за тоа кој ги испратил Солунските браќа на мисија во Централна Европа и со каква цел. Критички осврнувајќи се на изворните податоци од житијата на Кирил и Методиј и на други извори за нивниот живот и дејност, авторот констатира дека Кирил и Методиј биле Византијци, дека работеле за интересите на Византија и дека целта на нивната мисија била само црковна, без никаква политичка намера.

И. Е. Анастасу во својот труд *Образованието во Византија во текот на IX век* (31—77) се задржува особено на дејноста на Константинополскиот универзитет и на универзитетот во Магнавра, како и на дејноста на личностите кои предавале на овие два универзитета. Во врска со ова разгледани се и мисиите на Солунските браќа, особено Моравската мисија, и нивната дејност таму.

За животот и дејноста на патријархот Фотије пишува В. Н. Татакис во својот труд *Фотије големиот хуманист* (81—111). Авторот го разгледува образованието на Фотије, неговите сфаќања за разни науки (филозофијата, филологијата и др.) и особено неговото учество во организирањето на мисиите на Солунските браќа, посебно на нивната Моравска мисија, како најзначајна.

Осврнувајќи се на *Литургиското дело на светите Кирил и Методиј* Е. Д. Теодору донесува интересни податоци за борбата што Кирил и Методиј ја воделе со „триезичниците“, за нивните дискусии во Рим со католичките свештеници и за разните перипетии што ги доживеале во Моравска-